

ברכות - פרק ז' משנה ג'

הקדמה: משנתינו דנה בנוסח ברכת הזימון: נוסח הזכרת ה' בברכת הזימון משתנה לפי רוב הקהל, אולם נחלקו במשנה ר"ע ור"י הגלילי, לדעת ר"ע משהגיעו הקהל לעשרה אין הבדל בין רבים למועטים, ולדעת ר"י הגלילי עדיין משתנה הנוסח גם ביותר מעשרה.

כיצד מזמנים – איך מזמנים ברכת המזון [כלומר- מהו הנוסח של ברכת הזימון]

בשלושה – בשלושה סועדים שאכלו ביחד

אומר – המזמן אומר לסועדים

נברך – נברך שאכלנו משלו

בשלושה והוא – בשלושה סועדים חוץ מהמזמן [היינו 4 סועדים ואז יש שלושה

שחייבים בזימון חוץ ממנו]

אומר – המזמן אומר לסועדים

ברכו – ברכו שאכלנו משלו [הערה: בגמרא מובא שלא יוציא עצמו מהכלל ע"כ תמיד

יאמר נברך]

בעשרה – בעשרה סועדים שאכלו ביחד

אומר – המזמן אומר לסועדים

נברך לאלוקינו – נברך לאלוקינו שאכלנו משלו [אולם הגירסה המקובלת היא נברך

אלוקינו]

בעשרה והוא – בעשרה סועדים חוץ מהמזמן [כלומר 11 סועדים ואז יש 10 סועדים

שחייבים בזימון חוץ ממנו]

אומר – המזמן אומר לסועדים

ברכו – ברכו לאלוקינו שאכלנו משלו

אחד עשרה – כך הדין אם יש עשרה סועדים

ואחד עשר רבוא – וכך הדין אם יש מאה אלף סועדים [תמיד אומרים ברכו. רבוא =

עשרת אלפים, ועשר רבוא = מאה אלף ויש להם אותו דין], כך סובר רבי עקיבא, ר'

יוסי הגלילי חולק וסובר,

במאה – במאה סועדים שאכלו ביחד [מכאן ואילך הוא דעת ר"י הגלילי שסובר

שהולכין לפי רוב הקהל וכפי שגודל רוב הקהל כך משתנה נוסח הברכה, משא"כ לר"ע

משהגיע הקהל לעשרה אין מחלקים יותר כפי שיבואר סברתו בהמשך המשנה]

אומר – המזמן אומר לסועדים

-המשך-

נברך לה' אלוקינו – נברך לה' אלוקינו על המזון שאכלנו
במאה והוא – במאה סועדים חוץ מהמזמן
אומר – המזמן אומר לסועדים
ברכו – ברכו לה' אלוקינו על המזון שאכלנו [כלומר אותו נוסח כמו במאה סועדים אלא
שבמקום נברך אומר ברכו]
באלף – באלף סועדים שאכלו ביחד
אומר – אומר המזמן לסועדים
נברך לה' אלוקינו – נברך לה' אלוקינו
אלוקי ישראל – האלוקים של עם ישראל
באלף והוא – באלף סועדים חוץ מהמזמן
אומר – המזמן אומר לסועדים
ברכו – ברכו לה' אלוקינו אלוקי ישראל [שוב אותו נוסח כמו באלף רק שבמקום נברך
אומר ברכו]
בריבוא – בעשרת אלפים סועדים שאכלו ביחד
אומר – המזמן אומר לסועדים
נברך לה' אלוקינו – נברך לה' אלוקינו
אלוקי ישראל – האלוקים של עם ישראל
אלוקי צבאות – והוא האלוקים של צבא השמים והארץ
יושב הכרובים – שוכן בין הכרובים [כפי שנאמר: "ונועדתי לך שם"]
על המזון שאכלנו – על המזון שאכלנו
ברבוא והוא – בעשרת אלפי סועדים חוץ מהמזמן
אומר – המזמן אומר לסועדים
ברכו – ברכו לה' אלוקינו אלוקי ישראל אלוקי צבאות יושב הכרובים [וכנ"ל משנה
המילה נברך לברכו]
כענין שהוא מברך – כפי הלשון שהמזמן מברך
כך עונין אחריו – כך משיבים לו הסועדים [כגון: בג' סועדים שאומר נברך שאכלנו
עונין ברוך שאכלנו, ובמשנה מובאת הדוגמא של שישים רבוא שהמזמן אומר נברך לה'
אלוקינו וכו' והסועדים עונין ברוך ה' וכמובא במשנה בהמשך]

-המשך-

ברוך ה' אלוקינו – מבורך יהיה ה' אלוקינו [זה הברכה שעונים הקהל למזמן כשיש רבוא סועדים והמזמן אומר נברך לה' אלוקינו אלוקי ישראל אלוקי הצבאות וכו'],

ועונין לו באותו לשון אלא מתחילין בברוך]

אלוקי ישראל – האלוקים של עם ישראל

אלוקי הצבאות – האלוקים של צבא השמים והארץ

יושב הכרובים – שוכן בין הכרובים

על המזון שאכלנו – על המזון שאכלנו

ר' יוסי הגלילי אומר – ר' יוסי הגלילי סובר [כאן מפרטת המשנה המחלוקת שאמרנו בתחילת המשנה בין ר"ע לר' יוסי הגלילי]

לפי ר' ב' הקהל – לפי כמות הקהל

הן מברכין – הן מוסיפין שבח לה' בברכת הזימון [דהיינו הזכרת ה' שבברכת הזימון משתנה לפי כמות הקהל כפי שראינו במשנה בשיטה השניה שהזכירה]

שנאמר – שכתוב

במקהלות - בקהל רב

ברכו אלוקים – תברכו את ה'

ה' ממקור ישראל – המברכים את ה' הם מזרע ישראל

אמר ר' עקיבא – ר' עקיבא אמר וחלק

מה מצינו בבית הכנסת – כמו שמצאנו בבית הכנסת

אחד מברכין – בין אם יש מתפללים מרובים

ואחד מעטין – ובין אם יש מתפללים מועטים [בין אם יש רק 10 מתפללים]

אומר – אומר השליח ציבור או העולה לתורה [השליח ציבור קודם יוצר אור אומר ברכו]

ברכו את ה' – ברכו את ה' [ולא משתנה לפי ר' ב' הקהל כך גם בברכת הזימון בין אם יש י' ובין אם יש עשר רבוא, מזמנים באותו הזכרת שם כפי השיטה הראשונה שהזכירה המשנה שזו היא שיטת ר"ע]

ר' ישמעאל אומר – ר' ישמעאל סובר [כר"ע שאין הבדל לפי מתפללין אלא שמוסיפין המילה המבורך]

ברכו את ה' המבורך – הש"ץ או העולה לתורה מוסיפים את המילה "המבורך". [ונוהגים כר' ישמעאל, ולהלכה לענין הזימון מג' עד עשרה אומרים נברך שאכלנו, ומי'

ומעלה אומר המזמן נברך אלוקינו וכמובן כפי שאומר המזמן כך עונים לו הסועדים].